

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Disputatio XI. De Scientia Dei in genere, ad q. 14. D. Thom.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

quidem DEUM secundum aliquid sui propriè & substantialiter significet, non tamen quidditative, ne in se est, sed abstractivè & prout subest nostris in adæquatè conceptibus. Hoc posito sit

CONCLUSIO. *Primo modo solus DEUS; secundò beati DEUM videntes; tertio etiam viatores DEUM nominare possunt.* Ita S. D. hâc q. 13. a. 1. & seq.

Ratio totius conclusionis est ex Philospho 1. d. Interp. ubi dicit, quod nomina significant res mediante conceptu, & voces sint note earum, que in anima sunt passionum. Unde secundum quod aliquid à nobis intellectu cognosci potest (inquit S. D.) sic à nobis potest nominari, sed DEUS suâ cognitione comprehenditur potest: ergo etiam à se solo comprehensivè nominari. Cognoscitur autem quidditative ut in se est, à beatis; ergo sic etiam ab ipsis nominari potest, ideòque rursus S. D. si intellectus noster DEUM per se ipsum videret, illi posset imponere nomen unum, quod erit in paria: & ideo dicitur Zach. ult. In illa die erit Dominus unus, & nomen ejus unum. Tandem ab-

stractivè & inadæquatè cognoscitur à viatoribus: ergo etiam à nobis abstractiva nomina ipsius quidditatem saltem inadæquatè exprimentia potest accipere. De quibus in superioribus abunde diximus.

Dices: Beati non possunt de DEO formare verbum: ergo nec nomen quidditative DEUM exprimens. Resp. nego consequentiam, quia per verbum intelligitur species expressa, quæ sit adæquata & formalis similitudo ipsius, imò ipsum objectum in esse intelligibili; quod implicat ex dictis: nomen verò tantum importat rationem signi, quod etiam salvatur absque formali similitudine in conceptione & intellectione creata, terminata ad divinam essentiam, ut in se est. Ex quibus intelligis, quo sensu DEUS non tantum incomprehensibilis, sed etiam ineffabilis, & innominabilis à SS. PP. nominetur: nimirum innominabilis comprehensivè respectu omnis creaturæ; innominabilis quidditative in se est respectu viatoris. Et hæc de Visione.

DISPUTATIO XI.

DE

Scientia DEI in genere.

Ad q. 14. D. Th.

Scientia aliquando latiori sensu accipitur pro quacunque cognitione certa & evidente; alias pressiori significatione pro cognitione certa & evidente per causam. Priore modo DEUM infinite scientem, hoc est, intelligentem esse, tam respectu sui, quam creaturarum ex fide & ratione certum est. Ex fide quidem, declarata Job. 12. *Apud ipsum est sapientia & fortitudo, ipse habet consilium & intelligentiam*, aliis-que quam plurimis locis. Ratione verò, quia de ratione actus puri, entis à se, perfectissimi agentis, & viventis vitâ infinite perfectâ, non est tantum esse intellectivum (imò esse intellectivum radicale vel in actu primo, virtualiter intrinsecè distinctum ab actu secundo, in DEO admitti non posse, dictum est. Disp. 3. a. 4. §. 2.) sed ipsum intelligere: insuper actus purus exigit habere omnem perfectionem simpliciter simplicem, qualis utique est intellectio & scientia. Restat igitur hoc capite inquirendum, quomodo scientia Divina se habeat tum per ordinem ad DEUM ipsum, tum per ordinem ad creaturas.

ARTICULUS I.

An S. D. infinitam intellectualitatem DEI demonstrativè probaverit ex ejus infinita immaterialitate?

SUMMARI A.

1. Quotuplex sit immaterialitas?
2. Defenditur probatio D. Thome inductione cognoscentiam.
3. Et ratione, ex natura materia desumpta.
4. Auctoritas PP. pro eadem sententia.
5. Martineæ opinio & objectio.
6. Bruta habent modum cognoscendi immaterialem immersivè.
7. Angeli non equaliter excludunt materiam, quoad conditionem potentialitatis.
8. Ratio S. D. procedit de substantiis immaterialibus.
9. Retorsio contra Adversarios.
10. S. D. non probat esse cognoscitivum per capacitatem plurium formarum.
11. Quando esse receptivum sit esse materiale?
12. Instantia adversus rationem S. D.
13. Refutatur responsio Ferrariensis.
14. Vera differentia inter cognoscentia & non cognoscentia.

15. Non

15. Non datur substantia spiritualis, non intellectiva.
 16. Instantia de substantia corporea non operativa.
 17. An calum empyreum sit operativum?
 18. Implicat substantia pure corporea, & intellectiva.
 19. An acceptio immaterialitatis pro perfectione sit ad mentem D. Thomae?

§. I.

Astruitur demonstrativa efficacia angelica probationis.

1. **S**upponitur. Divinam scientiam & intellectualitatem infinitam ab Angelico Doctore probari ex infinita immaterialitate, quod cum sit in summo (gradu) immaterialitatis, etiam sit in summo cognitionis. Porro immaterialitas hic accipitur pro positiva exclusionem materiae, quae fieri potest tripliciter, ut habet Mag. Godoy tr. 3. disp. 22. §. 7. Primò significat, exclusionem compositionis cum materia. Secundò. Exclusionem dependentiam à materia in essendo. Tertiò. Exclusionem conditionum materialium in agendo & recipiendo, quam Thomistae etiam appellant exclusionem immersionis in materia.

Primò modò Angeli sunt in materiales, secundò anima rationalis, tertiò anima sensitiva. Quo posito impugnant hanc D. Th. rationem Ariaga disp. 15. le. 1. subiect. 1. & 2. negans ex immaterialitate rectè inferri vim cognoscitivam. Aversa, q. 14. de scient. lect. 1. negat rationem D. Thomae esse demonstrativam, utpote tantum ex probabilibus principiis deductam. Oppositum docent Discipuli S. Doct. cum quibus sentiunt ex RR. Molina, Suarez. Granada, Martinez disp. 1. de DEO cognosc. le. 1. §. 2.

2. **C**ONCLUSIO. Ratio indicata Angelici Doct. optimè probat intellectualitatem DEI: Nam partim in inductione cognoscentium, partim in ratione solidissimè fundatur. Inductione quidem: quia cernimus, quòd quantò aliqua cognoscentia à materiali concrezione magis recedunt, tantò perfectius intelligendi munere fungantur. Nam viventia sensitiva quamvis non alià quàm sensitivà notitià, eaque intra gradum corporeum contentà gaudeant, tamen spirituales agendi modum amulantur, nec patiuntur immersionem in materià, quam alia corporea agentia patiuntur, sed supra conditiones materiae in formarum & imaginum sensibilem sensitiva perceptione elewantur. Homo quia est ex parte Spiritus, ex parte intelligit. Angelus, quia totus immaterialis, totus intelligentia est. Quidni ergo actus purus & ab omni materiae umbra remotissimus, sit summe intellectualis?

3. In ratione quoque fundatur: quia intellectus & materia oppositas habent rationes & proprietates. Intellectus capacitatem dicit & amplitudinem, ad formas omnium intelligibilium objectorum recipiendas: in tantum quippe sit cognitio, in quantum cognitum est in cognoscente. Ex opposito materia est principium limitationis & coarctationis; quatenus non modò ita tenet formam, ut nullam aliàm simul compatiatur, sed

etiam eandem ad certas individuales conditiones quantitatis, loci &c. limitet. Sequitur ergo, ut quantò major est alicujus entis communicatio cum materia, tantò minor sit communicatio intellectualitatis, quantò major verò recessus à materia, tantò amplius de gradu intellectualitatis participet. Cùmque proinde in DEO ceu actu puro sit infinitus recessus à materia: infinita quoque erit perfectio intellectualitatis.

Hanc ipsam connexionem & vim inferendi inter immaterialitatem & intellectualitatem agnovit D. Dionysius, cùm in l. cael. hier. probat Angelos esse intellectuales, eò quòd sint spirituales: Augustinus 12. Gen. lit. c. 10. dicit intellectualitatem esse connexionem spiritualitati. D. Maxim. l. de div. nom. c. 5. eandem statuit consequentiam, dicens, *Angelos intelligere entia, tanquam mentes incorporeas.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

Objicit primò, Martinez, qui tamen ratio nem D. Thomae appellet solidissimam, illam tamen vià à sensu ipsius, Scholasticae Thomisticae longè alienà explicat, dum immaterialitatem pro perfectione, materiam pro imperfectione, adeoque non nisi imitative aut metaphorice accipit.

Si immaterialitas accipitur pro exclusionem materiae physicae, sequitur clarissimam veritatem, imò qualis est, *DEVS est sapiens*, probari per principium obcurissimum, quale est, quòd immaterialitas alicujus rei sit ratio, quòd sit cognoscitiva, & quòd secundum modum immaterialitatis sit modus cognitionis. Quòd verò hoc principium sit obscurissimum probatur; quia penetrari non potest, quae vel quid sit illa materialitas, quae à quocunque cognoscente excluditur. Non enim esse potest materia prima, cùm bruta habeant materiam primam, & tamen sint cognoscentia. Secundò Angeli quoque aequaliter excludant materiam primam, cùm tamen in perfectione intelligendi sint inaequales, ac tertiò multae dentur perfectiones spirituales & immateriales, tam in DEO quàm creaturis, quae tamen non sunt formaliter cognoscitivae, uti sunt voluntas, & personalitates Divinae, gratia, & virtutes intellectuales, character sacramentalis, &c.

Sequitur secundò, D. Thomam probasse idem per idem, probaret enim aliquid ideo esse cognoscitivum, quia haberet in se repraesentativè formas rerum cognoscibilem, sed habere in se repraesentativè formas rerum cognoscibilem est formaliter ipsum esse cognoscitivum: ergo probaret idem per idem.

Sequitur tertiò, Quòd cognoscentia forent magis materialia, quàm non cognoscentia: consequens contradicit nostris principiis, ergo. Sequela probatur. Esse materiale & esse receptivum sunt idem: ergo quo magis aliquid est receptivum, eò magis est materiale: atqui cognoscentia sunt magis receptiva, quàm non cognoscentia; siquidem habent amplitudinem & capacitatem recipiendi formas intentionales plurimarum rerum, ergo.

Respon-

6. Respondeo negando omnes sequelas. Et ad 1. Resp. Rectè intelligi materiam primam; quam dicitur esse principium limitativum & coarctativum formarum naturalium S. D. supponit, seu veritatem nobilissimam, experientiam & communi Philosophorum assensu firmatam.

Ad primam instantiam de brutis Resp. Habent bruta materiam, ita tamen ut in aliquo modo operandi eleventur supra condiciones materiæ, conc. ut totaliter à materia absorbeantur & comprehendantur in modo operandi, sic nego. Si dicitur: Etiam in modo cognoscendi dependent à materia, Resp. dependent entitativè, conc. immerisive, nego. Immerisive dependent, si in receptione formarum seu specierum sensibilium dependent à physica alteratione & dispositione primarum qualitarum: sed quia habent capacitatem sine ejusmodi alteratione per actionem solum perfectivam recipiendi rerum species, deputatas & denudatas ab illa physica & materiali crassitie, quam objecta habent in se ipsis (unde & vocantur species intentionales, quasi proximè accedentes ad intentiones & qualitates spirituales) propterea habent modum cognoscendi immerisive immaterialem.

7. Ad 2. instantiam de Angelis Resp. Angeli æqualiter excludunt materiam primam, quoad substantiam materiæ, conc. quoad aliquam conditionem materiæ, nempe quoad potentialitatem, quæ est limitationis principium, nego: in hac quippe etiam Angeli substantia cum materia prima analogicè convenit: ideòque quantum substantia Angelica magis recedit à potentialitate ad actum, tanto universalioris habet amplitudinem in modo & medio cognoscendi, quantum magis accedit ad potentialitatem, tanto habet modum cognoscendi arctiorem, magisque divisum ac limitatum. De quo in tract. de Angelis.

8. Ad 3. instantiam. Resp. primò per retorcionem: Multa sunt perfecta non tantum in esse spirituali, sed etiam in esse corporeo, quæ non sunt cognoscencia, uti sunt voluntas, gratia celi, stellæ, &c. perfectum quippe est, cui in suo genere, vel specie nihil deest: ergo ex perfectione non rectè probatur intellectus. Respondeo 2. Rationem & mentem S. D. esse de substantiis, quæ in se continent radicem operandi, & capacitatem ad habendam formam; accidentia vero immaterialia, aut sunt ipsa principia formalia vel radicalia cognitionis, aut proprietates & qualitates in cognitione radicata, & consequuntur ad ipsam; ut est voluntas, & habitus in voluntate recepti.

9. Ad 2. sequelam Resp. primò retorquendo argumentum: Juxta prænotatum Authorem S. D. ex immaterialitate probaret intellectualitatem DEI, in quantum illa significaret summam perfectionem: sed sic probaret idem per idem, ergo. Minor probatur: Aut intelligeret S. D. perfectionem ut sic in communi aut perfectionem specificam in determinata linea: Non primo modo, quia illa perfectio cum sit transcendens & communis omni Divinæ perfectioni, non magis probat intellectum, quam voluntatem, aut aliud attributum.

R. P. Metz. Theol. Schol. Tom. I.

butum DEI; Si secundum; ergo probat idem per idem: quia perfectio determinata ad lineam intelligendi est ipse intellectus DEI, & consequenter S. D. per esse intellectivum, probaret esse intellectivum DEI.

Resp. secundò. S. Doctorem non probare esse intellectivum per esse receptivum formarum intelligibilium; sed supponere tanquam principium per se notum, quòd in tantum aliquid sit intelligens, in quantum in se habet repræsentativè objectum seu formam intelligibilem; hoc ipsum verò probat per esse immateriale & elevatum supra condiciones materiæ, tanquam principii essentialiter limitantis, & impediens amplitudinem plurium formarum capacem.

Ad 3. Sequelam Resp. Esse receptivum modo contractivo per comprehensionem & immersionem formæ est esse materiale conc. esse receptivum cum amplitudine ad plures formas sine contractione & immersione illarum, nego maj. sed cognoscencia recipiunt plures formas, posteriori modo, concedo, priori, nego min. & consequentiam. Imò hæc ipsa impugnatio est petitio principii; quia supponit, esse materiale esse synonymum cum imperfecto; hæc enim suppositione remota statim apparet falsitas hujus propositionis, quòd esse receptivum sit esse materiale.

Objicies secundò. Probatio D. Thomæ fundatur in hac differentia inter cognoscencia, & non cognoscencia, quòd cognoscencia habeant capacitatem præter formam propriam recipiendi formas alienas, quæ capacitatem carent non cognoscencia: sed hæc differentia non procedit: ergo nec probatio D. Thomæ. Minor probatur: quia aqua recipit in se calorem, cum tamen calor non sit propria forma aquæ, & aer recipit species intentionales visibiles, quæ non sunt propria forma ipsius: ergo etiam non viventia & non cognoscencia possunt recipere formam alienam sibi non propriam; præterquam quòd substantia corporea sit receptiva plurium formarum accidentalium.

Respondeo, negando min. Ad probatio- nem respondet Ferrar. 1. contra gentes c. 44. & Sylvius hæc q. 14. a. 1. in hoc consistere rationem differentie, quòd non cognoscencia præter suam propriam formam substantialem tantum sint apta recipere formas accidentales; cognoscencia verò non tantum formas accidentales, sed etiam substantiales: sic enim intellectus intelligendo quidditatem hominis in se recipit ipsam quidditatem hominis, non quidem in modo essendi naturali, sed tamen in modo essendi intentionali & repræsentativo.

Contra hanc tamen explicationem est primò, quòd ratio S. D. comprehendat omnia cognoscencia tam perfecta, quam imperfecta; hæc autem explicatio tantummodò arctetur ad cognoscencia perfecta seu intelligentia; solus quippe intellectus quidditates substantiales percipit. Secundò, quòd etiam intellectus non tantum recipiat quidditates substantiales, sed etiam accidentales: Unde remanet assignanda differentia

○

rentia

rentia inter cognoscencia & non cognoscencia etiam quoad receptionem formarum accidentalium.

14. Respondeo igitur: in hoc esse diversitatem, quod non cognoscencia nec sint apta in se recipere formas, seu quidditates alienas substantiales tam in modo essendi naturali, quam intentionali; nec formas accidentales in modo essendi naturali sine multiplicatione individuali; at verò cognoscencia sunt apta recipere formas alienas, vel substantiales, vel accidentales individualiter indistinctas in esse repræsentativo à suis objectis, quorum sunt forma.

§. III.

Corollaria ex dictis.

15. Inferitur ex dictis primò. Non posse per absolutam potentiam dari spirituales substantias, quæ non sit intellectiva.

Primò: quia hoc ipso, quod ejus forma non sit immerfa materiæ, habet capacitatem, ut cum propria forma retenta induat alias formas, sed hoc est esse intellectivum, ergo.

Secundò. Quia implicat substantia, cui non sit assignabilis aliquis actus & motus proprius: sed non est substantia spirituali quæ tali assignabilis aliquis actus & motus proprius, quam intellectio, ergo. Minor probatur: ista operatio & actus vel esset Motus localis, vel volitio. Non primum, tum quia iste etiam convenit corporeis, tum quia substantia spiritualis non movetur localiter nisi per determinationem sui intellectus & volitionis. Non secundum: quia volitio essentialiter supponit cognitionem.

16. Dices: Non implicat substantia spiritualis, quæ careat omni operatione spirituali; ergo nec implicat substantia spiritualis, quæ non sit intellectiva. Consequentia est manifesta. Anteced. probatur à pari. Non implicat substantia corporea & materialis, carens omni operatione materiali; ergo etiam non implicat substantia spiritualis carens omni operatione spirituali. Antecedens probatur: Cælum empyreum non est operativum juxta D. Th. in 2. dist. 2. q. 2. a. 3. ergo datur defecto corpus & substantia materialis non operativa.

17. Respondet Godoy distinguendo antecedens ultimæ probationis: Cælum empyreum non est operativum, in quantum caret actuali influxu, conc. in quantum destituitur virtute proximâ influendi, & materialiter operandi, nego. Ex quo tantum sequitur, non implicare substantiam spirituales, quæ nunquam intelligat, non autem quæ caret virtute tam radicali, quam formali proximâ intelligendi.

Verum difficile videtur, DEUM creasse corpora, quæ perpetuò careant omni connaturali operatione, cum hoc sit contra inclinationem & ordinem naturæ: nam juxta vulgare

axioma: *unumquodque operatur secundum quod est in actu*: Cum igitur cælum empyreum inter omnia corpora maximè sit in actu, maximè oportet esse operativum.

Igitur Angelicus Doctor, non omnem operationem negavit cælo empyreo, sed illam, quæ fit per motum localem, uti patet ex 1. p. q. 66. a. 3. ad 2. & quodlib. 6. a. 19. Unde sicut alia corpora cælestia non per solum motum localem in hæc inferiora influunt (alias cum ad Josue præceptum sol stetit per duodecim horas, adeoque juxta Interpretes tota simul cælorum compages suspensa hæsit, corpora subcælestia omni fuissent inflexu destituta) sed etiam per lucem, & qualitates occultas, ita neque empyreum, tamen per motum non influat, aliâ omni virtute, & operatione privari debet.

Respondeo igitur negando utrumque antecedens. Neque plus ex S. D. probatur, quam quod empyreum non sit operativum per motum localem. Adde, quod, ut restè adnotavit Godoy, iste modus arguendi tantum inferat, quod possit dari substantia actu non intelligens per suspensionem & denegationem Divini concursus, non verò quæ non sit intellectiva.

Inferitur secundò. Implicare substantiam purè corpoream & materialem, quæ sit intellectiva. Ratio est: quod implicet essentialia impedimentum intellectiois componi cum intellectuione; sed materialitas est essentialia impedimentum intellectuione: unde quod aliquid est materialius, tantò magis recedit non tantum à cognitione, sed etiam à vita: ergo quod est purè materiale non potest esse intellectivum.

Inferitur tertio. Alienam esse à mente & sensu D. Thomæ explicationem, quod materiale sit idem ac imperfectum, immateriale verò idem, quod perfectum; neque, ut inquit Godoyus, hanc esse explicationem, sed correctionem D. Thomæ. Etenim D. Thomas sumit immaterialitatem tanquam medium præ aliis connexum cum esse cognoscitivo, ex quo specialiter, & non sub communi & generica aliqua ratione perfectio intellectuiva DEI possit inferri: sed esse perfectum non est tale medium speciale, cum ex illo DEUS non minus probetur volens, justus, misericors, quam intelligens, aut sapiens. Secundò S. Th. 1. contra gentes. c. 44. a. 4. probat DEUM esse intellectivum, quia est immaterialis, & a. 5. probat ex eo, quia est summè perfectus; ergo non potest immaterialitatem, & perfectionem accipere pro rationibus synonymis, cum alias inani repetitione fuisset usus. Tertio, quia planta est in suo genere perfecta, nec tamen est cognoscitiva: non ergo præcisè ex perfectione rectè inferitur esse cognoscitivum.

De scientia DEI in genere.
ARTICULUS II.
Quomodo scientia sit in DEO?

107

SUMMARI A.

1. Ratio habitus à DEO exulat.
2. Admittuntur formalitates speciei & objecti specificativi.
3. Non attributa, sed essentia Divina exercet rationem speciei.
4. 5. Opponuntur objectiones.
6. Aliud est objectum adequatum, & aliud per se primò terminativum, vel motivum visionis.
7. Quomodo attributa sint objecta secundaria?
8. Quomodo intelligibilitas consequatur rationem altis puri.
9. In definitione scientie ly per causam accipiendum ex parte objecti.
10. Astringitur scientia proprie dicta virtualiter distincta.
11. 12. 13. Differentia inter intelligere constitutum, & scientiam attributalem DEI.
14. Essentia Divina aliter specificat intellectum, & aliter scientiam DEI.
15. Quomodo ratio eris a se impediatur cognitionem scientificam?
16. Quomodo visio DEI sit participatio Divina scientie?
17. Utrum DEUS sua attributa diligat amore electivo?
18. Varia predicata scientie Divina.
19. Removetur à DEO scientia a posteriori.
20. DEUS videt se in creaturis, non ex creaturis.
21. Infinitas ex intelligere constitutivo.
22. Non datur in DEO scientia sui intelligere.

§ I.

Quomodo Divina essentia respectu scientie DEI habet rationem objecti?

Cum plura predicata reperiantur in linea intellectuali, ut objecti motivi, terminativi, speciei intelligibilis, potentia, habitus, &c. videntur esse, quamnam ex his & quomodo Divinis accommodari possint? Et primò quidem sicut prius rationem potentie & actus primi ut virtualiter ab actu secundo distincti à DEO removet; ita omnem quoque habitum à Divino intellectu profertur, quippe cujus formalis ratio ab imperfectione difficultatis, quam ex parte subjecti essentialiter connotat, separari non possit.

Predicata verò speciei intelligibilis, nec non objecti motivi, terminativi & specificativi DEO attribui posse censeo, quia separatà omni imperfectione retinent aliquid perfectionis, quod DEO convenire possit. Nam ex parte speciei intelligibilis invenitur, quod objectum reddat proximè intelligibile, & illud uniat cum intelligente. In DEO porro est perfectissima intelligibilitas & unio objecti per omnimodam identitatem. Ratio objecti motivi plus non exigit, quam quòd proximè determinet intellectum ad actualem cognitionem sui. Ratio quoque objecti per se primò terminativi petit, ut ratione sui cognoscatur, &

R. P. Metzger, Theol. Schol. Tom. I.

alia ratione ipsius, quod ipsum de specificativo objecto dixeris. Sed hæc omnia absque imperfectione præstat ipsa Divina essentia ut virtualiter ab omni attributo distincta. Est enim species intelligibilis; quia secundum nullam aliam perfectionem DEUS magis est secum unus, quam secundum suam essentiam, utpote in eadem secum linea constitutam, & ne quidem virtualiter distinctam; dum cætera perfectiones saltem virtualiter ab ipso distinguuntur. Rursus. Cum essentia Divina sit radix intelligibilis (quod à paritate substantie Angelicæ confirmabis) nec ratione alterius ipsa cognosci potest, sed alia omnia ratione ipsius cognoscuntur; ergo essentia Divina ut virtualiter ab omnibus aliis perfectionibus distincta habet rationem speciei intelligibilis.

Accedit, quòd species intelligibilis pertinet ad lineam intelligibilem; sed attributa eam virtualiter à linea intelligibili distincta ad eandem non pertinent: ergo munus intelligibilis speciei obire non possunt. Ex quo iterum sequitur, eidem Divinae essentiae tam motivi, quam terminativi objecti formalis rationem convenire: est enim essentia Divina ut præintellecta attributis, non modo per se primò intelligibilis, sed ipsum intelligi & objectum intellectum omnibus modis idem cum intellectu.

Neque te moveat primò, quòd DEUS se ipsum intelligat non modo intuitivè, sed comprehensivè visione; visio verò intuitiva, ut nuper dictum, quia attingit objectum ut in se est, feratur in omnia quæcunque formaliter in DEO contenta.

Secundò quòd hæc ratione attributa & relationes esse ut secundaria & materialia objecta divinæ visionis, quod videtur dici non posse, siquidem & ipsa sunt actus purus, adeoque habent per se intelligibilitatem infinitam.

Ad primum quippe Respondeo: Visionis intuitivæ DEI objectum adequatum, prout includit tam primarium, quam secundarium, esse DEUM ut physicè in se est, non autem objectum per se primò motivum & terminativum & ideo ad rationem objecti adequati, ut includentis tam primarium, quam secundarium, pertinent omnia predicata, quæcunque formaliter in DEO contenta, quia omnia conveniunt in esse objecti pure intelligibilis, ut in se est: quia verò non omnia conveniunt in ratione objecti per se primò ratione sui intelligibilis, non omnia pertinent ad rationem objecti motivi & terminativi.

Ad secundum Respondeo ut supra: Attributa & relationes non esse propriè secundaria objecta, quasi essent materialia & extranea; sed minus propriè, tanquam ratione alterius ut objecti formalis cognita, & pertinentia ad intrinsecam perfectionem ipsius. Habent quoque per se intelligibilitatem infinitam h. e. non ratione alterius extrinseci, concedo; non ratione alterius ut rationis formalis intrinsecæ, nego.

O 2

Si

8. Si dicas: Essentia divina ex eo habet rationem speciei intelligibilis, quia est actus purus, sed quodlibet prædicatum & attributum Divinum est actus purus: ergo quodlibet attributum Divinum poterit habere rationem speciei intelligibilis. Distinguo majorem: quia est actus purus in linea essentia, conc. quocunque modo neg. maj. sed quodlibet attributum est actus purus, in sua linea virtualiter distincta à linea essentia, conc. in ipsa linea essentia, nego min. & conseq.

§. II.

Adstruitur scientia proprie accepta sub ratione attributi virtualiter distincti.

9. Nunc investigandum, utrum scientia sub præfiori significatione, prout est *cognitio certa & evidens per causam*, tanquam attributum speciale ab essentia virtualiter distinctum, admitti debeat in Divinis? Ubi certum in primis est: si ly *per causam*, accipias ex parte actus nullo modo habere in DEO locum, cum ille modus cognoscendi sit valde imperfectus, & discurtui formali proprius, in quo una cognitio causat & infert alteram. At verò si ly *per causam* accipias ex parte objecti, vera est doctrina Thomistica.

10. CONCLUSIO nostra. *Scientia ut attributum virtualiter distinctum, proprie & formaliter in DEO datur.* Ita Durandus, Ferrara, Bannez. Jo. à S. Th. Gonet, Godoyus & communis Thomistarum.

Ratio est in promptu: DEUS cognoscens suammet essentiam in eadem ceu causa formali & reali cognoscit omnes creaturas tam possibiles, quam actuales. In eadem verò ceu radice & causa virtuali cognoscit sua divina attributa.

Quid ergo deest ipsi ad rationem veram & propriam dictæ scientia, non tantum respectu creaturarum, sed etiam suarum attributalium perfectionum? cum exemplo Theologiae & metaphysicæ conferat, ad rationem veram scientia sufficere causam virtualem proprietatum.

11. Dubitas tamen: utrum scientia sub hac formali ratione accepta sit verum attributum ratione nostra consequens ad intelligere constitutum DEI? Ipsum enim intelligere DEI cum sit comprehensivum, debet in essentia viti attingere omnes proprietates formaliter, & effectus eminenter contentos, ergo ipsum intelligere DEI constitutum attingit essentiam divinam, ut est causa virtualis attributorum, & formalis creaturarum.

Quo posito jam nihil relinquitur scientia reliquum, quod ad intellectiois conceptum ceu virtualiter distinctum, & attributalem lineam constituens, superaddat: cum totus scientia divinæ conceptus sistat in *cognitione per causam*, & non minus pro suo primario & specificativo objecto habeat divinam essentiam, quam ipsum intelligere constitutum.

12. Nihilominus scientia & sapientia divina distinctum attributum constituit, ut agnovit Damasc. l. 1. de fide c. 4. dicens: *sive bonum, sive justum, sive sapientem, sive quodcumque tandem aliud dicere libeat, non DEI naturam, sed qua na-*

tura insunt, exponis. Nam alia est ratio sub qua scientia essentiam respicit; alia sub qua intelligere divinum eandem habet pro objecto. Illud essentiam attingit sub absoluta ratione primi intelligibilis; scientia verò sub ratione causæ formalis, & virtualis.

Ideoque ad rationem dubitandi Resp. quòd intelligere constitutum DEI attingat quidem essentiam suam ut causam creaturarum, si reduplicatio cadat supra *rationem que*, & faciat hunc sensum, quòd intelligere divinum attingat essentiam, que sit causa realis creaturarum, & virtualis attributorum; non autem si reduplicatio cadat supra *rationem formalem sub qua*: non enim essentia divina concipitur esse objectum intelligere constitutum sub formali ratione causæ, sed primi & connaturalissimi intelligibilis.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objectiones primò. Idem est specificativum scientia & intellectus Divini: ergo gratis Divina scientia ab intellectu vel intelligere primordiali & constitutivo distinguitur. Antec. probatur. Essentia Divina ut virtualiter ab attributis distincta specificat intellectum Divinum: sed eadem specificat Divinam scientiam: ergo idem est specificativum tam intellectus quam scientia Divina.

Resp. dist. maj. Idem est specificativum, & diverso modo concedo, eodem modo, nego antec. & consequentiam.

Probationem rursus distingo: Essentia Divina, specificat Divinum intellectum sub ratione objecti formalis tam motivi, quam terminativi, concedo. Sub ratione motivi tantum, nego maj. sed eadem essentia specificat Divinam scientiam: sub ratione objecti formalis motivi concedo: terminativi nego min. & consequentiam.

Ipsa quippe Divina essentia sub duplici ratione suamet cognitioni obicitur. Primò in ratione objecti connaturalissimi & per se primò intelligibilis, quod per nullam aliam causam vel formalem vel virtualem cognosci potest: & hoc modo non tantum est formale objectum motivum; seu prima ratio cognoscendi se ipsam; sed etiam terminativum, seu quod ratione suæ infinite intelligibilitatis à se existentis per se primò intuitioni Divinae obicitur; quamquam ea ipsa cognitio, utpote comprehensiva, etiam attributa ceu terminos secundarios, creaturas verò, ceu terminos materiales eminenter in essentia contentos respiciat.

Secundò obicitur eidem suæ cognitioni in ratione causæ tum virtualis respectu attributorum, tum formalis respectu creaturarum, idque tam in essendo quam cognoscendo, quæ ratione non exercet munus objecti per se primò terminativi, sed motivi; neque enim ipsa est, quæ per se primò per causam cognoscitur (quod est de ratione scientia) sed est ratio, ut per ipsam tanquam causam virtualem per se primò & ut objectum formale terminativum attributa, creatura verò ut secundarium & objectum materiale terminativum cognoscantur.

Dices.

16. Dices primò. Essentia Divina, eò quòd sit infinita & ens à se, non potest esse objectum formale terminativum cognitionis strictè scientificæ, quæ importat cognitionem per causam: sed etiam attributa sunt ens à se: ergo neque illa possunt esse objectum cognitionis scientificæ strictè & propriè acceptæ.

Resp. cum Godoyo, dist. maj. eò quòd sit ens à se tam per exclusionem causæ formalis, quàm virtualis, concedo maj. per exclusionem solùm causæ formalis, nego maj. sed etiam attributa sunt ens à se per exclusionem causæ formalis, concedo, virtualis nego min. & consequentiam.

16. Dices secundò. Visio beatifica est participatio Divinæ scientiæ; sed illa habet pro suo formali objecto tam motivo, quàm terminativo Divinam essentiam; ergo etiam scientia DEI pro suo objecto tam motivo, quàm terminativo habet Divinam essentiam.

Resp. est participatio Divinæ scientiæ tam latè quàm strictè & propriè acceptæ, tam prout scientia accipitur pro intelligere primordiali essentiæ Divinæ ut objecti connaturalissimi, quàm prout accipitur pro cognitione objecti per Divinam essentiam tanquam causam, concedo, tantùm prout accipitur pro participatione scientiæ DEI strictè acceptæ, & virtualiter distinctæ ab intelligere primordiali, sic nego. Sed visio beatifica habet pro suo objecto formali tam motivo, quàm terminativo Divinam essentiam; quâ ratione est participatio scientiæ Divinæ latè acceptæ, concedo; quâ ratione est participatio scientiæ, ceu attributi virtualiter, distincti, nego min. & consequentiam. Itaque visio duplex inæquatum munus exercet; unum, quòd attingat Divinam essentiam ceu objectum connaturalissimum, alia verò ceu terminos secundarios in essentia; & sic est participatio ipsius Divini intelligere, & est scientia latè solùm & improprie sumpta, ac potius habet se ut lumen principiorum, quàm ut scientia; secundò quòd attingat per se primò attributa tanquam radicata & interibilia ex Divina essentia, & hâc ratione propriè est scientia.

17. Obiectis secundò. Si scientia DEI virtualiter distincta à lumine int. lectus & principiorum, attingeret per se primò & ut quod attributa Divina, non autem essentiam, sequeretur, quòd DEUS liberè & amore electivo diligeret sua attributa: sed hæc sequela peccat, estque contraria D. Thomæ 1. cont. gent. c. 74. & 88. dicenti: *cùm igitur DEUS se ipsum tanquam finem velit, & non sicut que ad finem sunt, sequitur, quòd respectu sui habeat voluntatem tantùm; respectu autem aliorum veltionem.* ergo. Sequela probatur.

Sic in voluntate comparatur electio mediorum ad intentionem finis; sicut in intellectu scientia conclusionum, & lumen principiorum: ergo si in intellectu Divino attributa per se primò terminant Divinam scientiam; etiam in voluntate terminabunt amorem electivum.

Resp. negando sequelam. & ad probationem permisso antecedente, quod in pluribus deficit & patitur limitationem, distinguo conseqens: terminant amorem electivum; si electionem latiori sensu accipias pro amore boni quodammodo intermedii in aliam bonitatem virtualiter priorem refe-

ribilis, conc. si presè accipias pro libera assumptione boni intermedii extranei, de qua loquitur S. D. nego consequens & consequentiam. Itaque electio strictè & propriè accepta, sic nominat actum liberi arbitrii assumptivum alicujus medii propter bonitatem finis; quo sensu non valet paritas inter scientiam & electionem; cùm illa sit de necessariis, ista de contingentibus: latiori sensu denotat amorem alicujus boni non ultimò sistentem & defixum in illo bono, quin saltem virtualiter tendat in aliquam rationem virtualiter priorem; atque ita Divinus amor necessariò attingens sua attributa eâ ratione dici potest electivus, quatenus infinita bonitas cujusvis lineæ attributalis virtualiter radicitur in Divina essentia, in qua ratio finis ultimi explicitè & per se primò reperitur.

S. IV.

Corollaria.

Colliges primò. Varia prædicata & proprie-
tates scientiæ creatæ attribui posse scientiæ in-
creatæ, quæ nimirum ab imperfectione sunt im-
munes. Est igitur in primis certa & evidens:
quia certitudo & evidentia sunt perfectiones scien-
tiæ simpliciter simplicis. Ideoque dicitur Dan.
11. *ipse revelat profunda & abscondita, & novit
in tenebris constituta, & lux cum eo est.* Et secun-
dò diverso respectu formaliter speculativa &
practica: quia rursus utrumque prædicatum dicit
perfectionem simpliciter simplicem. Et respectu
sui quidem ceu optimi speculabilis cognitionem
habet speculativam; respectu creaturarum scien-
tiam practicam utpote quarum est *Artifex*, sap.
7. Est quoque scientia divina formaliter simplex
& incomposita, in qua nulla est volubilitas cogi-
tationum *ab aliis in alias evntium*, nihil *formabile
priusquam formatum*. ut inquit S. August. 1. 15.
de Trin. c. 15. quia totum hoc realem distinctio-
nem cogitationum, & mutabilitatem involuit
Virtualem tamen discursum, quo cognoscitur mi-
nus notum ex magis noto, non ex parte cognos-
centis, sed ex parte cogniti, non est cur DEO
deneges: siquidem ea est dependentia creatura-
rum à divina essentia, ut non nisi ratione ipsius
tanquam magis noti, & tanquam effectus in causa
à DEO cognoscantur: quamvis ex parte ipsius
cognitionis nulla prorsus sit illatio, sed omnia
simplici & judicativo intuitu represententur.
Tandem esse etiam virtualiter reflexivam rectè di-
xeris; quia sicut alias omnes perfectiones: ita se
ipsam quoque in essentia divina veluti virtuali causa
cognoscit.

Colliges secundò. Non posse in DEO admit-
ti scientiam à posteriori. Ita videtur expressè
sentire D. Th. 1. ad Annib. dist. 3. q. 2. a. 1. in
c. de Angelo beato affirmans: *dicendum, quòd
quamvis cognoscat divinam bonitatem relucere in
creatura, non tamen ex creatura venit in creatorem,
sed ex converso.* Et q. 2. de ver. a. 2. ad 2. de
DEO loquitur: *Non quasi essentiam suam ex aliis
rebus cognoscens.* Ex quibus ratio præsentis Co-
rollarii deducitur: Tunc datur scientia à posteriori,
quando id quod ex parte cogniti & in essendo
est effectus, ex parte cognitionis & in cognoscen-
do

do fit causa alterius; sed hoc implicat in DEO; ergo etiam implicat scientia à posteriori. Major liquet: quia cum scientia in genere sit rei cognitio per causam; in hoc differt scientia *propter quid*, & *quia*, quòd illa pro medio demonstrativo assumat medium, quod non tantum sit causa in cognoscendo, sed etiam in essendo, & ex parte cogniti; ista verò assumat medium, quod quidem est notius quo ad nos, & causa in cognoscendo: ex parte verò objecti cogniti & in essendo est effectus minus notus quoad se.

Minor probatur primò; quia in DEO non datur alia virtualis causalitas & subordinatio ex parte cognitionum, nisi per connotationem ad causalitatem & subordinatiorem objectorum cognitionum, ut ex decursu patebit: sed ex parte objecti cogniti effectus subordinatur suae causae; ergo etiam talis est ordo ex parte cognitionis divinae, adeoque sola relinquitur scientia à priori. Secundò effectus creatus in tantum fundat notitiam evidentem & scientiam de DEO à posteriori, in quantum est medium cognoscendi DEUM modo abstractivo, imperfecto, & quoad an est: atqui talis modus cognoscendi seipsum repugnat in DEO: quia includeret cognitionem immediatè terminatam ad creaturas, adeoque specificatam à creaturis, abstractionem exclusivam quidditativae cognitionis, &c. quae sine imperfectione concipi non possunt.

20. Oppones: Qui causam cognoscit in effectu, ille habet scientiam à posteriori, atqui DEUS se ipsum ceu causam cognoscit in effectibus creatis: ergo habet scientiam à posteriori: Minor est S. D. I. 1. ad Annib. d. 3. q. 2. a. 1. in c. ubi dicit: *DEUS se ipsum videt in creatura representatum*, & exinde patet: quia sicut est impossibile causam comprehendere, & non videre in ipsa effectus contentos, sic est impossibile effectum comprehendere, quin in ipso cognoscatur causa ipsius: sed DEUS comprehensivè cognoscit omnes effectus creatos: ergo & se ipsum tanquam causam in creatis effectibus cognoscit.

Resp. negando, vel disting. maj. qui videt causam in effectu, & ex effectu conc. maj. & non ex effectu nego maj. vel explicatius: qui videt causam in effectu, tanquam dependentem in cognoscendo ab effectu, conc. maj. tantum ut terminum dependentiae & connexionis, nego maj. sed DEUS videt se ipsum in effectibus creatis, ut terminum dependentiae, quam habent effectus creati à se, tanquam causa, concedo min. videt se ipsum in effectibus creatis, & ex ipsis, ita ut cognitio sui virtualiter dependeat à cognitione effectus, ceu medio cognoscendi, nego min. & conseq.

Et datur instantia: DEUS per suum intelligere primordiale comprehendendo suam essentiam comprehendit omnes terminos cum illa necessariò connexos: nec tamen illud intelligere habet rationem scientiae à priori strictè sumptae: ergo tamen si DEUS cognoscendo comprehensivè effectus creatos attingat omnes causas eorundem tam ordinis creati, quam increati, non sequitur quòd illa cognitio sit scientia à posteriori. Igitur sicut ad scientiam à priori ulterius requiritur, quòd ex parte objecti & effectus cogniti sit aliqua dependentia à causa tam in essendo, quam cognoscendo, sic ad scientiam à posteriori requiritur, ut ex parte objecti & causae cognitae sit dependentia ab effectu, non quidem in essendo, sed tamen in cognoscendo: qualis in intellectu Divino non potest admitti.

Colliges tertio contra Godoyum, Non dari in DEO scientiam suae intellectualitatis, vel intelligere actualissimi, ut enim daretur ejus scientia, deberet posse cognosci in aliquo medio virtualiter priori, & habente rationem causae virtualis; sed hoc dici nequit: siquidem nec intellectualitas ab essentia, nec intelligere actualissimum ab intellectualitate virtualiter intrinsecè distinguitur, sed intelligere actualissimum est ipsum primordiale constitutum divinae essentiae, prout in 3. disput. diximus.

ARTICULUS III.

An & quomodo in DEO dentur ideae?
Ad q. 15. S. Th.

S U M M A R I A.

1. <i>Quid sit idea?</i> 2. <i>Dari ideas in DEO probatur autoritate & ratione.</i> 3. <i>Non nisi rerum operabilium ideae dantur.</i> 4. <i>Ipsa Divina essentia est idea rerum creaturarum & creabilium.</i> 5. <i>Pluralitas idearum exponitur.</i> 6. <i>Omnium creaturarum & jam possibilem ideae dantur in DEO.</i> 7. <i>Mali formalis idea non datur.</i> 8. <i>Materia prima seorsim non habet ideam.</i> 9. <i>Divina Persona non ideatur per essentiam.</i> 10. <i>Dantur ideae omnium tam individuorum, quam specierum.</i> 11. <i>Refellitur sententia Scotti.</i>	12. <i>Refellitur sententia Granadi.</i> 13. <i>Quomodo omnia vivant in DEO?</i> 14. <i>Quomodo DEUS respiciat creaturas in esse cognito?</i> 15. <i>Qualis similitudo inter Divinam ideam & creaturas?</i> 16. <i>Idea Divina multiplicatur virtualiter extrinsecè.</i>

§. I.

Sententia Thomistica.

Suppono ex Philosophia, quòd idea sit forma intelligibilis, ad quam respiciens artifex aliquid ad ejus instar operatur: ita ut idea de materiali & entitativè dicat ipsam speciem expressam intelligentis

gentis artificiosi; de formali autem passivam imitabilitatem ipsius, ratione cuius pertinet ad genus causæ formalis extrinsecæ. Unde sequitur primò, quòd ratio ideæ nulli alteri agenti, quàm intellectivo convenire possit. Sequitur secundò, quòd eadem forma intelligibilis ut comparata ad intelligentem habeat rationem speciei expressæ, eundemque intelligentem denominet; quatenus verò comparata ad rem artefactam, à qua est imitabilis, sic induat rationem exemplaris, & sic sub illo posteriori solum conceptu habeat rationem ideæ.

CONCLUSIO. In DEO dantur ideæ omnium creaturarum (2) ab ipso operabilem. (3) & rationem ideæ habet ipsa Divina essentia. (4) pluralitatem verò idearum non habet nisi ex connotatione ad creaturas, à quibus est diversissime imitabilis. Ita communiter Thomistæ ad mentem S. D. q. 15. Oppositum tenet Scotus quoad 2. p. docens in 1. d. 35. q. 1. ideam esse ipsam creaturam quatenus ab aeterno præexistente in esse diminuto, objectivo & cognito.

Prima pars est expressa doctrina PP. in primis D. Dionysii qui c. 5. d. div. nom. rationes rerum in mente divina existentes vocat exemplaria & rationes substantivas. D. Aug. 1. 83. qq. q. 46. Prima vis, inquit, in ideis constituitur, ut nisi eis intellectus sapiens nemo esse possit. Imò idem relatus à S. D. in q. 3. d. Ver. a. 1. dicit: qui negat ideam esse, infidelis est. idque deducit ex illo Joan. quòd factum est in illo, vita erat: quid est hoc, inquit, vita erat? facta est terra, sed ipsa terra, que facta est, non est vita. Est autem in ipsa sapientia spiritaliter ratio quadam, quæ terra facta est. Boetius quoque 1. 3. d. consol. meo 9.

Tu cuncta superno
Ducis ab exemplo, pulchrum pulcherrimum
ipse
Mundum mente gerens, similique ab imagine formans.

Ratio est: Agentis intellectualis & artificiosi, quod proinde ex præstituto sibi sine operatur, proprium est, habere propositum sibi exemplar, ad cuius imitationem producat effectum: sed DEUS est tale agens: ergo juxta propositum exemplar seu ideam operatur. Quam rationem expresse D. Damasc. DEVS omnium auctor est, ergo omnium, que sunt, rationes in se & causas (hoc est ideam) jam ante in se ipso præhabet. Et D. Aug. 1. cit. omnia ratione sunt condita, aliis casu & fortuito eveniunt: nec eadem ratione homo, quæ equus, &c.

Secunda pars exponit, quarum rerum rationes seu ideæ sint in DEO, & probatur. Illarum rerum rationes seu ideæ sunt in artificie, quas ipse ad idearum imitationem operatur: ergo earum, quæ DEUS ut artifex operatur & operari potest, ideæ habet, quas verò operari non potest, earum nullæ sunt in DEO ideæ.

Tertia pars asserit, Divinam essentiam habere rationem ideæ, & patet ex præsupposita explanatione ideæ. Nam in eo formaliter consistit ideæ, quod est species & forma intelligibilis per artificiosam productionem ab effectu imitabilis: sed respectu intellectus divini essentia divina

habet formalem rationem formæ intelligibilis, eaque propter eminentissimam continentiam omnium creaturarum est ab iisdem infinitis modis imitabilis & participabilis, ergo, unde etiam per ordinem ad ipsum intellectum divinum habet rationem speciei, per ordinem verò ad creaturas producendas vel producibiles rationem ideæ.

Quarta pars affirmat & explicat pluralitatem idearum in DEO. Dari plures ideæ, colligitur ex modo loquendi SS. PP. ipsiusque scriptura: nam Heb. 11. Fide, inquit Apostolus, intelligimus aperta esse secula verbo DEI, ut ex invisibilibus visibilia fierent. ubi S. D. per ly invisibilibus ideæ intelligit, quas etiam plurali numero loco cit. S. Dionys. appellat substantivas rationes existentium prædeterminativas, uti & Mercur. Trismeg. rerum nascentiarum seminales rationes. Et D. Aug. sup. singula, inquit, propriis esse creatura rationibus.

Cæterum, quòd sint plures ideæ & quòd ista pluralitas, quæ utique non est realis, sed rationis ratiocinata, non sit desumenda ex parte divinæ essentia & ex fundamento distinctionis virtualis intrinsecæ, sed ex parte & connotatione rerum productarum, vel producibilium, ratio est: tot sunt ideæ, quot sunt diversæ imitabilitates & participabilitates divinæ essentia; sed tot sunt ejusmodi imitabilitates, quot sunt creaturæ producibiles: ergo etiam tot sunt ideæ, Minor constat: quia, ut dicebat D. Aug. alià ratione homo, quàm equus. Angelus quàm homo, &c.

Jam verò, quòd ista pluralitas non sit virtualis intrinsecæ, inde constat, quia pluralitas, quæ non ex formalis objecti & linear diversitate, sed ex multiplicatione objectorum materialium connotatorum & intra eandem lineam accipitur, illa non est virtualis intrinsecæ, sed extrinsecæ: sed talis est multiplicatio idearum in DEO, ergo.

§. II.

Corollaria.

Sequitur ex dictis primò. Omnium creaturarum non tantum actualium, sed etiam possibilium ideæ esse in DEO, illarum quidem, quia ipsas DEUS per suam divinam artem actu producit; istarum verò, quia illas videt ad sui imitationem producibiles; seu quia videt suam divinam essentiam sic & sic infinitis modis participabilem. Unde etiam respectu creaturarum actualium ideæ divinæ sunt actu practicæ: respectu verò possibilium tantum sunt virtute practicæ.

Sequitur secundò. Mali formalis & peccati in DEO nullam dari ideam, quia malum & peccatum non continentur in virtute divinæ essentia effectricis, sed tantum potentia deficientis, nec ullo modo est à DEO operabile vel effectibile.

Sequitur tertio. Materiam primam seorsim sumptam non habere ideam in DEO, quia ut sic neque per absolutam potentiam produci posse suppono ex Philosophia, habere verò ideam ratione totius compositi, in quo & per cuius existentiam existit.

Sequitur quarto. Divinam essentiam non esse ideam Filii, vel Spiritus S. quia istæ divinæ personæ

lonæ non producuntur artificiosè per directionem, imitationem & participationem essentia, tanquam suæ imagines & similitudines, sed producuntur necessariò à personis, Filius à persona Patris, Spiritus S. à Patre & Filio, idque cum infinita univoca communicatione, & identitate essentia.

10. Sequitur quintò. Omnium tam individuum, quàm specierum ideas dari, eò quòd hæc omnia sùnt à DEO producibilia, & subiecta artifici providentiæ ipsius.

11. Sequitur sextò contra Scotum, ideam non posse constitui in ipso esse cognito & objectivo creaturatum: nam implicat, ut DEUS accipiat finem, regulam, & mensuram suæ operationis extra se ab aliquo creato; sed idea est finis, mensura, & regula artificiosæ operationis: ergo implicat, ut DEUS ideam habeat extra se: atqui esse objectivum creaturæ est esse creatum extra DEUM, ergo. Audi Angel. Doct. q. 3. de ver. a. 1. in c. ita loquentem: *non est autem conveniens ponere DEVM agere propter finem alium à se & accipere aliunde, unde sit sufficiens ad agendum, ideo non possumus ponere ideas esse extra DEVM, sed in mente Divina tantum.* Nec aliter D. August. in l. 83. qq. q. 46. *Has autem (ideas) ubi arbitrandum est esse, nisi in ipsa mente creatoris? non enim extra se quicquam positum intuebatur, ut secundum id constitueret, quod constriuebat; nam hoc opinari sacrilegium est.*

Confirmatur ex præcitata doctrina S. Th. DEUS à nullo creato potest recipere sufficientiam ad agendum; sed ideale exemplar est forma, quæ artifex fit sufficienter potens agere artificiosè; quemadmodum per formam naturalem agens naturale fit sufficienter potens agere naturaliter: ergo nihil creatum potest respectu DEI habere rationem ideæ.

12. Sequitur septimò. Cognitionem Divinam non habere rationem ideæ, contra Granado & Suarez pro se referentes D. Bonavent. in 1. dist. 35. q. 1. a. 1. Ita sentit Doctor Angel. hic a. 1. ad 3. dicens: *idea in DEO nihil est aliud, quàm DEI essentia, & a. 2. ad 2. discrimen assignans, cur dentur plures ideæ, non autem plures sapientia, vel artes in DEO? quia, inquit, sapientia & ars significantur, ut quo DEUS intelligit, sed idea, ut quod DEVS intelligit: DEVS autem uno intellectu intelligit multa, ex quo subsumitur: sed cognitio Divina non significatur ut quod à DEO intelligitur, sed ut quo DEUS intelligit: ergo cognitio Divina non habet rationem ideæ.*

Præterea. Idea est forma, ad quam respiciens artifex aliquid ad ejus instar operatur: atqui cognitio non est talis forma, ad cujus imitationem artifex DEI sapientia operatur: est quippe forma, quæ artifex ideam contempletur; non quæ ejus aspectui ad illam extrinsecus imitandam objicitur.

13. Sequitur octavò. Rectè dici, quòd omnia creata apud DEUM, & in DEO vivant. Ita canit Ecclesia in officio Defunct. *Regem, cui omnia vivunt, venite adoremus.* Idque D. Augustinus colligit ex illo Jo. 1. *Quod factum est, in ipso vita erat.* Ratio ibidem à S. Patre insinuata est, quòd omnes creaturæ relucet in essentia & ideis

Divinis ut cognita: sed essentia Divina representans creaturas est per essentiam vita: ergo omnes creaturæ in essentia divina ipsas representant & ideant sunt vita. *Facta est terra, inquit S. P. Sed ipsa terra, que facta est, non est vita. Est autem in ipsa sapientia spiritualiter ratio quedam, quæ terra facta est; hæc est vita. Ergo quòd factum est, in illo vita est. Attendite arcam in arte, & arcam in opere: arca in opere non est vita; arca in arte vita est, quia vivit in artifice anima.*

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies pro Scoti sententia. Idea est forma, ad quam respiciens artifex operatur: sed creatura cognita, seu esse objectivum & cognitum creaturæ, est illa forma & ratio, ad quam DEUS respiciens illam ad extra producit, nam DEUS v. g. lapidem à se ab æterno cognitum intuens, eundem in tempore ad extra producit: ergo idea in Divino intellectu aliud non est, quàm ipsa creatura in esse cognito existens.

Respond. disting. maj. ad quam ut efficiendam respiciens artifex operatur, nego maj. ad quam ut imitandam & exemplandam respiciens artifex operatur, conc. maj. sed DEUS efficit creaturam, illius esse objectivum in suo Divino intellectu respiciens, ut efficiendum, conc. ut imitandum & exemplandum, nego min. & consequentiam. Non igitur sufficit ad rationem ideæ, quòd sit forma quam respiciat artifex operans; alias quippe creaturæ dici possent ideæ Verbi Divini, siquidem DEUS cognitione omnium creaturarum possibilem producit Verbum: sed requiritur insuper, quòd illa forma sit agenti mensura, regula, & ratio, ut ad ejus imitationem artificiosus operans externum effectum producat, quod non alicui creaturæ, sed increatæ DEI (imitabilitas enim passiva est distinctivum formale ideæ ab aliis formis) essentia potest competere.

Objicies secundò. Idea debet habere similitudinem cum suo ideato; sed essentia divina non potest habere similitudinem cum creaturis, cum easdem non nisi eminenter contineat: ergo nequit habere rationem ideæ respectu creaturarum.

Resp. debet habere similitudinem vel formalem, vel eminentialem, conc. tantum formalem nego. item debet habere similitudinem vel analogicam, vel univocam, conc. tantum univocam, nego. Sed Divina essentia non habet similitudinem cum creaturis, univocam, conc. analogicam, nego. formalem conc. eminentialem, nego. min. & conseq.

Objicies tertio. Si Divina essentia haberet rationem ideæ, non essent plures, sed una solum idea creaturarum, consequens est contra SS. PP. & communem Theologorum: ergo & antec. sequela probatur. Nihil in DEO est multiplicabile præter relationes; sed ideæ non pertinent ad relationes: ergo si illæ sunt intrinsecè in DEO, hoc ipso non sunt multiplicabiles.

Confirmatur. Sapientia & ars non multiplicantur in DEO; ergo neque idea, cum omnes

istae rationes identificentur cum Divina essentia, & ad lineam intelligibilem pertineant.

Resp. nego sequelam ejusque probationem distinguo: Nihil est multiplicabile præter relationes, formaliter, conc. virtualiter nego. Si dicas: quæ pertinent ad eandem lineam sub eodem objecto formali, non multiplicantur virtualiter; sed omnes idæ conveniunt sub eadem formali ratione in linea intelligibilitatis Divinæ: ergo non multiplicantur virtualiter.

Resp. quæ pertinent ad eandem lineam &c. non multiplicantur virtualiter, intrinsecè conc. extrinsecè, nimirum per connotationem ad creatu-

ras in particulari aliter & aliter imitantes & participantur Divinam essentiam, sic nego.

Ad confirmationem assigno paritatem ex S. D. loco cit. quod sapientia & ars in DEO se habeant, sicut principium quo DEUS intelligit; adeoque se tenet ex parte subjecti, & exprimit unitatem; atque idea est, quod DEUS ut diversimodè imitabile intelligit, ideòque se tenet ex parte objecti per modum prototypi, multiplicabilis juxta connotationem plurium objectorum per ideas extrinsecè specificabilium, unde idea non habet rationem attributi.

ARTICULUS IV.

In quo medio DEVS cognoscat creaturas?

SUMMARI A.

1. Cognosci creaturas à DEO secundum formale esse ipsarum probatur auctoritate.
2. Evincitur ex ratione Divina providentiæ & scientiæ comprehensivæ.
3. Exponitur auctoritas Hieronymi apparenter contrarii.
4. Constra opposita sententia.
5. An non entium sit cognoscibilitas?
6. Rejicitur esse anticipatam creaturarum Henrici.
7. Et esse diminutum Scoti.
8. Creature possibiles habent cognoscibilitatem in virtute causæ.
9. Realitas essentia possibilibus competit actu cognitionis Divinæ & logicè in actu signato.
10. Cognoscens sit idem cum objecto cognitio per propriam quidditativam speciem, non quomodo-cunque.
11. Ex cognitione infinitorum possibilium non sequitur numerus infinitus actu.
12. Varia Authorum placita de modo cognoscendæ creaturas.
13. Non cognoscuntur immediatè in se ipsis.
14. Auctoritates PP.
15. Ratio prima ex natura intellectiōnis.
16. Ratio secunda, quia forent objectum motuum Divinæ cognitionis.
17. Ratio tertia, quia non esset modus cognitionis perfectissimus.
18. Ratio quarta à paritate Theologia & virtutum Theologicarum.
19. Ratio quinta à paritate voluntatis Divinæ.
20. Rationes pro essentia, tanquam medio cognitio.
21. 22. 23. Offenditur necessitas negandi medium incognitum.
24. Quanam cognoscibilitas creaturarum subsistat in DEO?
25. Disparitas ad instantiam intellectus Angelici & humani.
26. Cognitio creaturarum in se ipsis non esset tantum imperfecta negativè, sed privativè.
27. Eliditur instantia de inæqualitate linearum.
28. Disparitas inter producibilitatem & cognoscibilitatem creaturarum.
29. Non est idem creaturas videri secundum esse proprium, & videri in se ipsis.
30. Exponitur auctoritas objecta Doct. Angelici.
31. 32. Solvuntur instantiæ de comprehensione solis & intellectus Angelici.
33. Quanam universalitas causet confusionem cognitorum.
34. Datur malorum cognitio in DEO.
35. Est de perfectione Divinæ scientiæ.
36. Cognoscuntur in formis oppositis.
37. Quomodo cognoscantur entia rationis?
38. Expediuntur due objectiuncula.

§. I.

DEVS cognoscit omnes creaturas secundum esse proprium ipsarum.

Certum est, omnes creaturas tam possibiles, 1. quàm actuales non tantum cognosci à DEO secundum esse eminentiale, & ideale, quod habent in DEO, estque ipsa increata DEI essentia; sed etiam secundum esse formale & proprium ipsarum, quod vel habere possunt, vel habent aliquando in propria mensura: ita enim clarè docet S. textus Hebr. 4. Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus; omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus. Gen. 1. Vidit DEVS cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona. Prov. 16. Ecce calum & cali colorum, & abyssus, & universa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius, &c.

Cum igitur verba scripti. in proprio sensu sint accipienda, ubi nullum obstat inconueniens, imò summa militat convenientia: ejusmodi cognitio creaturarum, quæ proprium, formale, & particulare cuiuslibet esse attingat, nullatenus est DEO subtrahenda.

Ratio est primò. Quæcunque subsunt divinæ Providentiæ, requirunt distinctam sui cognitionem: sed omnes creaturæ actuales subsunt divinæ providentiæ secundum esse suum proprium: ergo etiam secundum esse proprium debent cognosci: cumque hæc cognitio nullam dicat imperfectionem, sed metissimam perfectionem, DEO necessariò est tribuenda.

P

Secun-

Secundò. Cognitio comprehensiva causæ attingit omnia ad quæ se virtus causæ extendit, quæque in illa vel formaliter vel eminenter continentur, sed DEUS comprehendit suam omnipotentiam, quæ est causa omnium creaturarum in ipsa secundum proprias rationes contentarum: ergo etiam suâ cognitione attingit omnium creaturarum esse secundum proprias rationes ipsarum.

3. Nec obstat textus Hieron. in illud Hab. c. 1. *Mundi sunt oculi tui, ne videas malum.* ubi dicit S. P. *Absurdum est ad hoc DEI deducere majestatem, ut sciat per momenta singula, quot nascantur culies, quotq. moriantur, &c.* Optime enim S. Patrem exponit Mag. in 1. d. 39. §. 4. Nequaquam tanti Doctoris mentem esse, quòd nullam Divinam sapientiam notitiam haberet rerum quarumlibet minimarum, quam & fides docet, & ratio: sed quòd irracionales creaturas non respiciat illâ speciali providentiâ ordinativa mediorum tum sufficientium tum efficacium in finem beatitudinis adipiscendæ, quâ DEUS respicit creaturas racionales. quo sensu D. Th. inf. q. 22. a. 2. ad 5. exposuit illud Apostoli 1. Cor. 9. *Nunquid de bobus cura est DEO.*
4. Oppositam sententiam, quæ non nisi confusam creaturarum possibilium cognitionem DEO permittit, & Aureolo tribuitur, saltem erroneam, vel errori proximam censet Godoyus cum aliis Theologis, eò quòd adverteatur evidenti discursui, & conclusioni deductæ ex una præmissa de fide & altera lumine naturali notâ; nempe *perfecta providentiâ creaturarum requirit distinctam notitiam illarum in particulari: (en! propositionem lumine naturali notam.) Sed DEVS habet infinitè perfectam providentiâ omnium creaturarum: (en! propositionem fide certam) ergo DEUS habet distinctam notitiam omnium creaturarum in particulari.*

§. II.

Solvuntur objectiones.

5. **O**bjic. primò. Quod in se actu non est, non est actu cognoscibile, sed creaturæ possibilis in se actu non sunt: ergo non sunt in se actu cognoscibiles. Major constat, quia cognoscibilitas est passio entis; quod ergo in se nihil est, in se quoque non est cognoscibile. Minor pariter videtur esse certa: nam sicut futura non habent esse, nisi in determinatione causæ; sic possibilis non habent esse nisi in potentia & virtute causæ.
6. Ad hanc objectionem Respondebat Henricus. quodl. 8. q. 1. & 9. quamvis creaturæ possibilis non habeant existentiam, habere tamen ab æterno verum aliquod esse reale, ratione cujus cognosci queant, quæ tamen sententia, si de esse physico loquatur, tanquam dissona principii fidei, quibus docemur, omnia liberè & in tempore à DEO producta fuisse, passim Theologorum censuris vapulat.
7. Mitior est responsio Scoti in 1. d. 35. & 36. ac alibi, ejusque sequacium, distinguuntis minorem propositionis: creaturæ possibilis in se

actu non sunt secundum esse physicum & perfectum, conc. secundum esse diminutum, sive cognitum, secundum quod producitur ab intellectu divino in secundo instanti, in quo ipsas possibilis creaturas cognoscit, negat. Quod esse diminutum a jure medium esse inter ens reale & rationis, & participare de utroque, de ente reali, cum quo convenit in non repugnantia ad existendum, de ente rationis, cum quo convenit in negatione physica realis existentia. Sed & ista responsio magis intricata, quam extricat difficultatem, siquidem aliquid esse plus quam objectivum verèque efficienter productum intelligat: cum enim illud esse cognitum habet pro forma denominante divinam cognitionem, quomodo potest esse productum, cum forma denominans sit essentialiter improducta? si verò aliud non velit, quam quòd creaturæ possibilis in secundo instanti intellectus divini ab eadem denominativè prominent, & constituantur in esse cognitum, quàm nobiscum sentiant, nec nisi in modo loquendi differunt, prout subtiliter advertit Illustrissimus Reding q. 5.

Conformius ad mentem S. D. Respondeo negando maj. & ad ejus probationem dico, eodem modo aliquid cognosci, quo modo habet esse: si ergo tantum habet in causa, etiam tantum cognosci potest in causa: sic futura (ut infra dicemus) tantum habent esse in determinatione causæ, etiam secundum esse suum formale cognoscibilia sunt in determinatione causæ; possibilis quia tantum habent esse in virtute causæ, cognoscibilia sunt in virtute causæ. Cum proinde virtus Divinæ essentia & omnipotentia in se eminentissimè contineat omnes creaturas possibilis secundum omnia sua prædicata formalia, specificata & individualia, illa pariter secundum hæc prædicata formalia & particularia in sua essentia eorum causa cognoscit, ut mox dicitur. Ita insinuat S. D. hic q. 14. a. 9. ad 1. dicens: *dicendum, quòd secundum quòd sunt in potentia, sic habent veritatem, ea quæ non sunt acta, verum est enim ea esse in potentia, & sic sciuntur à DEO.* Item q. 2. de ver. a. 3. ad 12. *Dicendum, quòd quamvis cognitio non sit nisi entis, non tamen oportet, quòd illud, quòd cognoscitur, sit tunc ens in sui natura, quando cognoscitur, &c.*

Sed dices: Creaturæ possibilis actu obijciuntur Divinæ cognitioni secundum esse suum proprium formale, distinctum ab esse & virtute Divinæ omnipotentia; ergo competit ipsis ab æterno actu aliquod esse reale distinctum à virtute causæ, quocirca Philosophi dicunt, essentias rerum esse ab æterno; verum quippe est ab æterno, quòd homo sit ens, animal &c. & hæc veritas non est ab æterno in potentia, sed actu; præscindit enim ab existentia, & solum nominat realitatem essentia, quæ est necessaria, & æterna, immutabilis.

Resp. concessio anteced. distinguo consequens: ergo competit ipsis actu divinæ cognitionis & ætis ideantis talem veritatem, aliquod esse actuale, conc. independenter ab illa cognitione ideante, nego consequentiam, vel subdividuo consequens: competit esse reale secundum realitatem essentia logicè, & in actu signato, conc. secundum realitatem existentia physice, & in actu exercito, sic nego.

Objic.

10. *Objic. secundò.* Si DEUS cognosceret creaturas secundum proprium esse ipsarum, tunc sequeretur, quòd DEUS in esse intelligibili fieret creatura; imò cum DEUS cognoscat etiam negationes, & peccata, sequeretur, quòd DEUS in esse intelligibili foret non ens, peccatum, &c. sed hæc horret auditus, ergo. Sequela deducitur ex antiquo Philosophorum præsertim apud Thomistas axiomate, quòd anima cognoscendo fit ipsum cognitum in esse intelligibili & representativo.

Resp. negando sequelam. nam sensus axiomatis Philosophici ad summum procedit, quando obiectum cognoscitur per propriam speciem quidditativam, quæ est forma intelligibilis ipsius obiecti, & cum cognoscitur per modum obiecti primarii & motivi, non cum cognoscitur per modum obiecti secundarii, materialis & purè terminativi, atqui, ut statim dicitur, creaturæ possibiles cognoscuntur à DEO non per propriam sui speciem, sed in essentia Divina tanquam causa, & medio prius cognito; negationes verò & peccata non nisi in formis oppositis cognoscuntur: ergo non sequitur, quòd DEUS recipiat denominationem ab istis obiectis cognitis.

11. *Objicies tertio.* Si DEUS cognosceret omnes creaturas possibiles secundum esse formale, & proprium ipsarum, daretur numerus infinitus acti: sed hoc repugnat meliori Philosophiæ: ergo.

Sequela probatur. Omnes creaturæ possibiles in suo proprio esse sunt infinitæ, sed illæ omnes essent simul acti cogniti, ergo daretur numerus & multitudo infinita acti.

Resp. vel negando consequentiam, quia tò *alibi* in minore jungitur cum cognitione, in consequenti verò cum obiecto cognito: vel gratis distinguendo min. sunt acti & simul cogniti similitate & actualitate cognitionis, concedo, similitate & actualitate obiecti cogniti, nego min. sicque distincto consequente nego consequentiam. Ita tamen omnia futura in infinitum in æternitate DEI scientiæ visionis sunt præsentia, non sequitur, quòd constituant numerum infinitum acti, sunt enim præsentia non similitate & præsentialitate mensuræ propriæ & intrinsecæ, sed tantum præsentialitate & similitate mensuræ extrinsecæ & alienæ, nempe æternitatis DEI, cui repugnat succellio.

§. III.

Medium & modus cognoscendi creaturas.

12. Vidimus creaturas per Divinam scientiam cognosci, secundum proprium suum esse; nunc insuperest controversia, quo modo, vel in quo medio DEUS suas creaturas, seu artefacta à se libere vel producenda, vel producibilia cognoscat? ubi diversa sunt authorum placita. Prima est sententia Ockami in 1. d. 35. q. 3. dicentis, DEUM cognoscere creaturas in se ipsis, non autem in sua essentia tanquam obiecto primario & motivo cognitionis. Secunda Franc. de Lugo. d. 23. c. 4. n. 16. Ariagæ & plurium, quòd licet DEUS in sua essentia & omnipotentia tanquam obiecto primario & motivo videat creaturas, vi-

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. I.

deat nihilominus etiam creaturas in se ipsis. Tertia est Vasq. & Amici d. 12. de scientia DEI n. 12. & aliorum. DEUM cognoscere creaturas in sua essentia, non tanquam in causa & medio cognito, sed tanquam in specie expressa & verbo essentiali communi tribus Personis. Quarta est communis Thomistarum, quòd DEUS creaturas non immediate in se ipsis, sed in sua essentia, non tanquam specie, sed speculo, causa & medio prius cognito cognoscat.

CONCLUSIO. *DEVS non potest cognoscere 13. creaturas immediate in se ipsis, sed mediate in se ipso tanquam medio & causa cognita.* Est expressa doctrina S. D. hic q. 14. a. 5. in c. ubi dicit: Igitur dicendum est, quòd DEVS se ipsum videt in se ipso: alia autem a se videt non in ipsis, sed in se ipsa. Quibus verbis etiam negat posse illas à DEO videri in se ipsis. Nam si tali modo possent cognosci, defacto cognoscerentur, cum etiam juxta principium Advcrsatorum omnimodo cognoscere creaturas, quo sunt cognoscibiles, pertinet ad infinitam perfectionem divinæ cognitionis.

Probatum primò authoritate SS. PP. Nam primò in pl. 101. dicitur: *DEVS prospexit de excelso sancto suo*, hoc est, exponente S. D. in 1. contra gent. c. 49. *quasi de se ipso excelso omnia videns.* Secundò D. Dionysius ibidem relatus c. 7. d. div. nom. *divina mens ratione illa, quæ causa est omnium, scientiam in se omnium complectitur.* Item, quòd *ex se ipsa, & in se ipsa secundum unicam causam præstantiam omnia cognoscit.* Rurlus: *Non secundum visionem singulis se immittit; sed secundum causam continentiam scit omnia.* Et infra. *DEVS ea, quæ sunt, noscit, non rerum notitiâ, sed sui.* Tertio D. Augustinus 4. Gen. c. 29. dicit creaturas videri in Verbo, *tanquam in eo, per quod factæ sunt.* Et 1. 5. c. 16. *DEVS creaturas non videret, nisi haberet*, hoc est, nisi illas contineret, sicut causa continet effectum. Et 11. de Civ. c. 7. dicit, creaturas in DEI sapientia cognosci, *tanquam in arte, per quam factæ sunt.* Item hoc a. 5. ad 3. relatus à S. D. dicit: *neque quicquam DEVS extra se ipsum intuetur*, quod exponit Angel. D. *non est sic intelligendum, quasi nihil, quòd sit extra se intueatur, sed quia id, quòd est extra ipsum, non intuetur, nisi in seipso, ut dictum est.*

Prima pars assertionis probatur ulterius ratio 15. ne primò: ut creatura immediate cognoscerentur in se ipsis, deberent vel ipsæ per se vel per aliquam speciem propriam creatam conjungi cum intellectu divino; sed utrumque implicat, ut per se clarum est ex simplicitate & infinita actualitate DEI, ergo. Sequela majoris patet, & supponitur ex Philosophica doctrina, quòd ad omnem intellectionem requiratur unio intelligibilis cogniti cum cognoscente.

Secundò. Si creatura immediate cognoscerentur in se ipsis, pertinerent ad obiectum motivum, formale, & specificativum divinæ cognitionis: sed hoc est absurdum, quia ut argumentatur S. D. cit. 1. contra gentes. c. 48. divina cognitio nobilitatem & speciem acciperet ab aliquo creato, tanquam pertinente ad formale obiectum ipsius, obiectum enim formale à scientia distinctum dat

ipsi esse, quoad specificationem, si quidem ex objecto & potentia notitia paritur. Sequela probatur inductione aliarum cognitionum, quae specificantur ab objecto immediate cognito: tum quia illud est objectum formale & motivum, quod per se primò & ratione sui attingitur, sed creaturae immediate vitæ in se ipsis attingerentur per se primò & ratione sui, quia non attingerentur ratione alicujus alterius mediantis ergo.

17. Tertio. Modus perfectissimus cognoscendi creaturas DEO convenit: sed modus creaturas in se ipsis cognoscendi, non est modus perfectissimus, quia modus ipsas videndi in sua essentia, tanquam medio inhærit nobiliori est nobilior & perfectior. ergo.

Atque ideo licet anima Christi & Angeli beati præter matutinam cognitionem, quæ creaturas in DEO vident, etiam cognitione vespertinâ videant eas in se ipsis, hoc tamen DEO convenire nequit, in quo modus minus perfecte cognoscendi repugnat, qui non repugnat in creaturis.

18. Quarto probatur duplici paritate. Primò virtutes Theologicae uti & ipsa Theologia non possunt pro suo objecto motivo immediato & formali habere aliquid creatum: ergo multò minus intellectus divinus. consequentia patet, quia istæ virtutes sunt participationes divini intellectus & voluntatis.

19. Præterea. DEUS nihil aliud à se vult, nisi ratione suæ bonitatis, inquit S. D. infra q. 19. a. 2. ad 3. ergo etiam nihil aliud à se intelligit, nisi ratione suæ essentiae. Ideoque S. D. loco cit. ad 2. dicit: sicut DEVS alia à se intelligit, intelligendo essentiam suam, ita alia à se vult, volendo bonitatem suam.

§. IV.

Altera pars assertionis demonstratur.

20. Dicit altera pars nostræ assertionis, creaturas à DEO cognosci in suamet essentia, non tanquam medio incognito, & exercente rationem speciei intelligibilis, sed in ipsa tanquam in causa & medio cognito habente rationem speculi intelligibilis. Hoc sanè probant autoritates in priori §. productæ. Quibus à ratione pondus accedit.

Primò. Eo modo DEUS in se cognoscit creaturas, quo modo continet, sed continentur eminenter in DEO tanquam in causa, ergo ipsas cognoscit in se, tanquam in causa.

Secundò. Qui comprehendit causam, videt etiam effectus in causa, sed DEUS videndo suam essentiam comprehendit causam omnium creaturarum; ergo etiam videt omnes creaturas in sua essentia tanquam in causa.

Tertio. Sapientia est cognitio rerum per causam altissimam; scientia DEI est sapientia: ergo est cognitio creaturarum per causam altissimam; non aliam utique, quàm ipsammet essentiam.

Quarto. Necessè est, ut DEUS cognoscat creaturas modo nobilissimo cognoscendi; sed illas cognoscere per suam essentiam est modus cognoscendi nobilissimus, quia quantò præstantius est medium cognitionis, tantò præstantior est cog-

nitio & scientia; ergo DEUS necessariò cognoscit creaturas per suam essentiam.

Nihilominus dices: Omnino cognitionem creaturarum per essentiam, seu medium nobilissimum esse perfectissimam; non tamen hinc probatur, quòd essentia debeat esse medium cognitum in ratione causæ. Ideo Ratio est quinto. Essentia divina non alio modo potest esse medium creaturas cognoscendi, quàm per modum causæ ergo DEUS non aliâ ratione potest videre creaturas in sua essentia, quàm ut in causa. Antecedens probatur primò.

Quandocumque objectum in alio repræsentatur, vel repræsentatur propter similitudinem formalem, quo modo species intelligibilis repræsentatur, vel propter dependentiam, quo modo ratio terminum, effectus causam manifestat, vel propter continentiam virtutalem, quo modo causa repræsentat effectum: sed essentia divina non habet similitudinem formalem cum creaturis, alias prædicata & perfectiones secundum quod rerum creaturarum formaliter essent in DEO; ipsa quoque Divina essentia in repræsentando menturam acciperet à creatis objectis, sicuti species intelligibiles mensurantur extrinsecè ab objectis. Neque habet dependentiam, ut per se patet: superest ut tertio modo nempe per modum continentiam virtutalem repræsentet.

Ratio est secundò. Si Divina essentia repræsentaret creaturas per modum speciei intelligibilis earundem, adeoque per modum medii quocumque; non per modum medii quod, & cogniti, tunc creatura cognosceretur in se ipsis: consequens jam fuit impugnatum; ergo & antecedens. Sequela est S. Doctoris, nam ut habet q. 2. de ver. a. 2. ad 2. Tunc res cognoscitur in se ex parte cognoscentis, quando per suam propriam speciem cognoscitur; in alio vero, quando per speciem alterius, sed tunc creatura cognosceretur per essentiam Divinam, non tanquam speciem alterius, sed tanquam per propriam speciem intelligibilem, ergo cognosceretur in se ipsis. Ex quo sequitur ulterius, creaturas fore obiectum Divinae scientiæ æquè motivum ac per se terminativum, ac est ipsa essentia; quia essentia non minus per modum speciei intelligibilis & medii incogniti manifestaret immediate creaturas, quàm se ipsam: sicuti ergo lumen & color per se primò sunt obiectum visus, quia utrumque nullo mediantè à viso attingitur; sic pariter tam creaturæ, quam divina essentia essent obiectum primarium Divini intellectus, quia utrumque immediate attingeretur.

Confirmatur ex dictis. Videre creaturas per ipsam essentiam ut medium cognitum est major perfectio, quàm si viderentur per ipsam ut medium incognitum (præscindendo ab imperfectionibus jam insinuat) ergo hoc ipso DEUS non aliter videt creaturas in sua essentia, quàm ut in medio cognito.

§. V.

Solvuntur objectiones.

Opponunt Adversarii contra primas rationes in defensionem nostræ assertionis adductas. Intellectus Divini infinitudo postulat, ut non

mentum cognoscat objectum, sed omni modo, quo cognoscibile est: sed creaturae sunt etiam cognoscibiles in se ipsis; ita namque nostram, & Angelicam scientiam terminant. ergo licet illas DEUS in sua essentia videat, tamen debet ipas pariter cognoscere in se ipsis. Rationes porro objecti motivi, specificativi, quae obstat videntur, facile removeris, si dicas, eas omnes tantum habere locum in objecto creato; in increato autem intellectu, qui a se est intelligens, nihil esse motivum, specificativum, mensurans, &c.

Resp. Infinitudo Divini intellectus postulat, ut cognoscat creaturas omni modo cognoscibilitatis non involvente imperfectionem, conc. involvente imperfectionem, nego: hoc ipso quippe, quod imperfectionem involvit, non cadit in DEUM.

25. Unde nulla est instantia petita a nostra & Angelica scientia, quas constat ab omni imperfectione non absolvi. De cetero verum quidem est, rationes objecti motivi, & specificativi, secundum imperfectiones extrinsecas mensurantis, & habitudinem intrinsecam terminantis, aut formaliter moventis (quae imperfectiones objecta cognitionis create tantum comitantur) in DEO, qui est a se intelligens, non reperiri. Ex hoc ipso tamen sequitur, nullam creaturam ad primarium & formale objectum ipsius pertinere, neque adeo immediate in se cognosci posse: quia daretur aliquod eas creaturam extrinsecas mensurans & specificans Divinam cognitionem.

26. Dices: Hanc cognitionem non fore imperfectam, sed tantummodo minus perfectam positive vel private; sic enim constat, quod linea duarum perfectionum & attributorum inter se virtualiter distincta dicantur inaequalem perfectionem. Sed contra est, quod haec cognitio esset minus perfecta & imperfecta positive: quia in propria linea non habere summam & actualissimam illius lineae perfectionem est positiva vel potius privata imperfectio; sed cognitio creaturarum in se ipsis non habet summam perfectionem in linea scientiae: ergo esset imperfecta etiam positive.

27. Ex quo patet responsio ad instantiam. Nam licet una linea exprimat in suo formali conceptu majorem perfectionem, quam altera: sicut linea intellectiva est magis perfecta precise & negative quam altera, quilibet tamen linea in suo conceptu dicit summam & infinitam illius lineae actualitatem.

28. Inhabis. Creaturae possibiles sunt in se ipsis immediate producibiles per omnipotentiam divinam; ergo etiam in se ipsis immediate sunt cognoscibiles per scientiam divinam: neque enim major est ratio, cur creaturae in se ipsis immediate terminent divinam omnipotentiam, quam omniscientiam.

Resp. nullam esse paritatem, nam effectus non est motivum productionis; neque concurrat ad sui productionem, sed est purus terminus: e contra objectum immediatum cognitionis concurrat tanquam motivum ad sui cognitionem: nam ex potentia & objecto paritur noticia; omnipotentia operatur ad extra, scientia ad intra.

29. Obijces secundò. Si DEUS creaturas cognoscet in sua essentia tanquam in causa; non vide-

ret illas secundum esse proprium & formale ipsarum, sed hoc est contra nostram hypothesein, ergo.

Sequela probatur: quia si viderentur in DEO ut in causa, tunc viderentur quo modo continentur in ipso: atqui non continentur formaliter, sed eminenter; ergo non videntur formaliter.

Resp. Aliud esse, videri creaturas secundum esse formale & proprium, aliud verò ipsas videri immediate in se ipsis. Primum supponimus, alterum negamus. Unde nego sequelam, & ad probationem distingo minorem: non continentur formaliter, ly formaliter accipiendo ex parte medii, conc. ex parte objecti nego, ergo non videntur formaliter, ex parte medii, quasi nimirum ipsum medium, quod est divina essentia, esset similitudo formalis objecti concedo, ex parte objecti, quasi non videatur esse formale objecti secundum omnes suas etiam individuales rationes in divina essentia eminenter contentum, nego consequens.

Sed obijces tertio ipsius Angelici Doctoris³⁰ auctoritatem infra q. 20. a. 2. ad 2. dicentis: *DEVS cognoscit res in propriis naturis, sicut & nos per similitudines rerum, quae in nobis sunt, cognoscimus res in se ipsis existentes.*

Resp. lentum esse, quod sicut nos cognoscendo res per proprias species, adeoque in se ipsis, cognoscimus, quicquid est in propria earum natura, sic DEUS cognoscendo illas non per proprias species, sed in sua essentia, nihilominus cognoscit, quicquid est in earum natura, & ita DEUS cognoscit res in earum naturis ex parte objecti & cogniti, hoc est cognoscit secundum ipsarum naturas & esse proprium; non cognoscit illas in propriis naturis ex parte sui vel medii, hoc est pro medio & motivo cognoscendi non habet ipsarum naturas vel speciem propriam ipsarum.

Ita se exponit ipse S. D. q. 2. de ver. a. 2. ad 2. ubi dicit, rem aliquam dupliciter cognosci posse in se ipsa; nimirum ex parte cognoscentis, & ex parte cogniti. Tunc cognoscitur in se ex parte cognoscentis, quando per suam propriam speciem cognoscitur; tunc verò ex parte cogniti res cognoscitur in se, quando cognoscitur esse, quod habet in propria natura.

Obijces quartò. Si propter comprehensionem suae essentiae tanquam causae DEUS creaturas videret secundum formale & proprium esse ipsarum, sequeretur primò, quod qui comprehenderet naturam solis, hoc ipso comprehenderet etiam omnia sublunaria, utpote contenta in virtute solis tanquam causae universalis: Secundò, quod Angelus comprehendendo suum intellectum comprehenderet etiam omnes suas cognitiones & cogitationes possibiles, adeoque etiam omnia objecta illarum, quae sunt infinita, utrumque est inconueniens, ergo.

Respondeo nego utramque sequelam, & ad 1. disparitas est, quod sol sit causa universalis limitata, cujus causalitas non pertingit ad ultimum gradum individualitatis rerum sublunarium: essentia autem divina est causa universalis illimitata, à qua res omnes secundum universalissimam rationem entis ultimisque individuales differentias dependent.

Ad secundam sequelam est disparitas, quod in 2. tel.

tellectus Angeli non est causa proximè completa ad omnes suas posibles cognitiones; e contra essentia divina est causa proximè completa ad producendas & cognoscendas omnes creaturas tam posibles, quàm actuales.

33. Instabis. Medium universale nihil distinctè & in particulari, sed confusè tantùm, & in universali representat; sed essentia DEI respectu creaturarum esset medium universale; ergo ipsas tantùm confusè & sub aliqua communi ratione representaret.

Resp. quod est medium universale, universalitate abstractionis & confusionis, non nisi confusè & in universali representat, conc. quod est universale universalitate causalitatis & eminentialis continentia, nego maj. sicque distinctà minore, nego consequentiam.

§. VI.

Cognitio malorum, privationum, negationum.

34. Certum est scientiam divinam etiam ad mala, miserias, infirmitates, mortem, peccata extendi; nam ita de malis naturæ dicitur sap. 8. *Monstra scit, antequam fiant*: de malis pænæ Prov. 15. *Infernus & perditio coram eo*: de malis culpæ pl. 66. *delicta mea à te non sunt abscondita*. Deur. 32. *nonne hæc condita sunt apud me*. Job. 14. *signasti quasi in sacco delicta mea*. Cùm ergo dictum sit, DEUM alia à se cognoscere in sua essentia, & hæc objecta nullo modo in divina essentia tanquam causa contineri possint, difficultas est, quo modo à divina scientia certò cognosci possint.

35. CONCLUSIO. *Quamvis sit de perfectione divine scientia, ut cognoscat omnia mala (2.) illa tamen quæ talia non cognoscit in sua essentia tanquam causa (3.) sed per formas & bonitates oppositas cognitias in sua essentia tanquam causa*. Ita S. D. a. 10.

Ratio primæ partis est, quòd cognitio malorum est cognitio veri; sed hæc pertinet ad perfectionem intellectus & cognitionis: *neque enim bonum perfectè cognoscitur, nisi cognoscantur ea, quæ ipsi possunt accidere*. Sed bonis possunt accidere mala, per quæ corrumpantur: ergo DEUS perfectè & comprehensivè cognoscendo bona, etiam debet cognoscere mala ipsi opposita.

Et ideo DEUS debet in primis cognoscere mala naturæ, quia hæc cadunt sub universalem DEI providentiam, tanquam provisoris naturæ. Ma-

la verò pænæ & culpæ pertinent ad eundem, tanquam legislatorem, judicem & vindicem boni imperantem, idèoque mala prohibentem ac punientem.

Ratio secundæ & tertie partis est, quòd cùm cognitio bonitatis sit proprietas entis, privationes & negationes non sunt cognoscibiles nisi in formis oppositis; sicut per lumen cognoscuntur tenebræ; sed malum quæ tale consistit in privatione bonitatis ut sic, ergo non nisi ratione bonitatis oppositæ cognosci potest. Sed neque divina essentia potest esse causa proxima ullius mali & privationis, tum quia mala & privationes non habent causam efficientem directam & proximam, tum quia licet malum peccati consisteret in positivo, solum haberet causam deficientem, non efficientem.

Videntur igitur mala, sicut etiam privationes, & negationes ratione creatæ bonitatis seu formæ oppositæ, non quasi bonitas creatæ sit species, in qua DEUS malum videt, sed quia est objectum materiale, quod DEUS videndo in sua essentia tanquam causa indirectè attingit malitiam oppositam.

Colliges. Nec essentia rationis à DEO cognoscitur, in sua essentia tanquam causa proxima, sed per actum nostri intellectus cognitum in sua essentia tanquam causa. Ratio est eadem, quia nempe ens rationis propter suam imperfectionem à solo humano intellectu causari, & in ipso tanquam causa contineri & videri potest, ut aliunde suppono. Cognoscit ergo DEUS nostra essentia rationis, quatenus in sua essentia tanquam causa comprehendit omnes nostras cogitationes, & scit cogitationes hominum, quoniam vane sunt. pl. 93. *adeòque videt, ad quæ nam objecta terminentur, ut sunt essentia rationis, naturæ universales, conceptus privativi &c.* unde etiam divina cognitio respectu talium objectorum non est practica, sed purè speculative.

Objicies primò illud Abacuc. 1. *Mundi sunt oculi tui; ne videant malum*. Secundò. Si DEUS cognosceret ens rationis, tunc faceret, quia ejus fieri est cognosci: sed non facit; ergo non cognoscit.

Resp. ad 1. Ibi negari tantùm scientiam approbationis, non aliam quamcunque. Ad 2. nego sequelâ, & probationem distinguo: entis rationis fieri est cognosci cognitione practica, componente & combinante extrema incombinabilia conc. cognitione tantùm speculative, illa ab intellectu humano combinata speculative, nego. priori modo homo, posteriori DEUS cognoscit ens rationis.

DISPUTATIO XII.

DE

Causalitate scientiæ Divinæ.

Ada. 8. q. 14.

Postquam illa expendimus, quæ ad ipsam quidditatem, modumque Divinæ scientiæ pertinent, quo res creatas intelligit, & pro scientia futurorum fundamenta